

Arkiv- og museumsstrukturen i Agder – anbefaling etter høring

Forslag til vedtak

Aust-Agder museum og arkiv IKS, Vest-Agder-museet IKS og Arkivsenter sør IKS inngår formalisert samarbeid, omtalt som alternativ A1. Samarbeidet reguleres i en egen samarbeidsavtale mellom institusjonene. Det er mål om at samarbeidet tre i kraft fra 1. januar 2025. Samarbeidet følges opp ved årlige statusmøter og evalueres etter en periode på 4 år.

Bakgrunn

Etter initiativ fra Agder fylkeskommune er det tidligere besluttet å vurdere arkiv- og museumsstrukturen i Agder, og komme med eventuelle forslag til endringer i denne. Eierne og styrene for involverte virksomheter behandlet og sluttet seg til et utarbeidet mandat, en plan for arbeidet. Av mandatet fremgikk det blant annet at eventuelle endringer i arkiv- og museumsstrukturen bør styrke tjenester, kvalitet i det faglige arbeidet og tilgjengelighet for brukere og publikum. Videre også at krav, forventninger og utfordringer i et fremtidsperspektiv, skulle ligge til grunn for arbeidet.

Proessen har involvert Aust-Agder museum og arkiv IKS, Vest-Agder-museet IKS og Arkivsenter sør IKS. Arbeidet har vært organisert som et prosjekt med en prosjektgruppe med representanter fra ledelse og ansatte ved berørte institusjoner, eiere og innleid prosessleder. En styringsgruppe, bestående av medlemmer utpekt av Kommunedirektørutvalget i Agder, har primært hatt ansvar for å sørge for at arbeidet er blitt utført i henhold til mandatet.

Rapportens innhold er basert på mandatet. Innledningsvis beskrives en kartlegging av de tre involverte institusjonene. Deretter følger en beskrivelse av krav, forventninger og utfordringer for arkiv- og museumssektoren fremover, basert på funn i skriftlig rammeverk og en gjennomført regional innspillsrunde. Rapporten beskriver så ulike fordeler og ulemper for tre alternative strukturer, sett opp imot et sett med utarbeidede vurderingskriterier.

Prosjektgruppen er samlet om at endringer i forhold til dagens organisering er hensiktsmessig, men er ikke samlet om ett forslag til fremtidig struktur. Det legges derfor frem to ulike forslag til fremtidig arkiv- og museumsstruktur.

Styringsgruppen la rapporten ut på en åpen høring primo februar 2024. Hensikten med høringen var å få innspill på rapporten, og synspunkter på hva høringsinstansene mener er viktig når man skal vurdere fremtidig organisering av arkiv- og museumsstrukturen i Agder.

Rapporten og mottatte høringsinnspill har vært tilgjengelig i høringsfasen på [Høringer og offentlig ettersyn - Agder fylkeskommune \(agderfk.no\)](https://www.agderfk.no). Høringsfristen utløp 1. mai 2024.

Høringsinnspill

Det er mottatt totalt 34 høringsinnspill fra ulike interessenter. Rapporten er godt mottatt. Av høringsinnspillene fremgår en klar forventning om at aktørene innenfor arkiv- og museumsfeltet i Agder fortsetter arbeidet med å modernisere drift og levere gode tjenester til innbyggere og eierne. Flere påpeker at økonomiske konsekvenser ved de ulike alternativene burde vært ytterligere belyst, og at vurderingen burde inkludert flere aktører i museumslandskapet i Agder.

Av totalt 25 kommunale eiere har 18 gitt høringsinnspill. Flesteparten av eierkommunene har behandlet saken i politisk utvalg. Videre har styrene og ansatte i de tre involverte virksomhetene, Arkivverket, Norges museumsforbund, samarbeidende stiftelser og andre interessenter gitt innspill. Kortfattet oppsummering av mottatte høringsinnspill fremgår av vedlegg.

For de tre alternative strukturene som er beskrevet og vurdert i rapporten viser høringsinnspillene følgende om foretrukket alternativ:

Alternativ	Foretrekkes av (antall)*
A1 – Tre virksomheter, tett formalisert samarbeid	22
A2 – To virksomheter	6
A3 – En virksomhet	1

**Styret i Arkivsenter sør vurderer at både A1 og A2 kan sikre gode arkivtjenester for kommunene og sidestiller derfor disse alternativene. Videre tar fire av høringsuttalelsene rapporten til etterretning, uten å gi innspill på foretrukket løsning. Tabellen ovenfor hensyntar ikke disse.*

Blant de som foretrekker A1 er det flere som understreker at de med dagens beslutningsgrunnlag stiller seg bak A1, men at A2 på sikt kan være hensiktsmessig. Det ønskes derfor at det igangsettes et arbeid med å belyse organisatoriske og økonomiske endringer A2 fører med seg. Andre foreslår å starte med A1 og evaluere samarbeidet etter en periode (3-4 år).

Aktørene som foretrekker A2 vurderer rendyrking av fagområdene arkiv og museum å være beste løsning for å utvikle solide og fremtidsrettede fagmiljø som leverer tjenester til hele Agder.

Arkivverket ser et stort potensial for å inngå et nærmere samarbeid regionalt i Agder, og mener alle tre alternativene vil kunne danne et grunnlag for å samarbeide i fremtiden. Imidlertid ansees A3 som det best egnede.

Av rapporten fremgår at for vestre del av Agder er det per nå uavklart hvor ansvaret for privatarkiv skal ligge. Høringsinnspillene viser at det er ulike oppfatninger av hvor dette ansvaret skal ligge, og at dette bør løses snarest.

Vurdering av fordeling av oppgaver mellom institusjonene og fylkeskommunen, spesielt innenfor museumsområdet, er omtalt i rapporten. Høringen viser at oppgavefordeling bør vurderes på nytt.

For ytterligere opplysninger henvises det til vedlagte oppsummering av høringsinnspillene.

Anbefaling for veien videre

Basert på mottatte høringsinnspill har styringsgruppen vurdert om det er grunnlag for å komme med en felles anbefaling til fremtidig struktur. Alternativ A1, som har fått størst tilslutning, anbefales igangsatt. Samtidig søkes flere av innspillene som er kommet i høringen hensyntatt.

Involverte virksomheter har deltatt aktivt i arbeidet med å vurdere struktur siden oppstart. Det anbefales at dette videreføres og at virksomhetene får ansvar for å planlegge og etablere samarbeidet, og at dette følges tett opp av eierne. Løpende eieroppfølging gjøres i regi av «Eiernes koordineringsgruppe» (heretter «EK»). Medlemmene i EK består av dagens styringsgruppe (deltaker fra: Agder fylkeskommune, Kristiansand kommune, Arendal kommune, Hægebostad kommune samt en ansattrepresentant), og foreslås utvidet med representant fra en av Setesdalskommunene. EK følger opp etablering av samarbeidet (samarbeidsavtalen) og deltar i planleggingen av de årlige statusmøtene. I de årlige statusmøtene inviteres alle eierne.

Etablering og oppfølging av samarbeidet gjennomføres som følger:

1. Formalisert samarbeid trer i kraft ved fra 1. januar 2025. Samarbeidet reguleres gjennom en forpliktende avtale (samarbeidsavtale) mellom institusjonene. Institusjonene utarbeider avtalen, som behandles i styrene.
2. Institusjonene utarbeider plan for etablering og oppfølging av samarbeidet, herunder mål, oppgaver/fag som skal inngå i samarbeid, organisering, mulige samarbeidsprosjekter, parametre for sammenlikning mellom institusjonene (benchmarks), ressursbruk, suksess- og evalueringskriterier, etc.

I høringsfasen har flere vært opptatt av markedsarbeid og at besøk på spesielt museene i Agder bør oppleves enkelt og sømløst for publikum. Tilbud om felles museumskort er et eksempel på samarbeid innen marked som bør vurderes.

I høringsuttalelse fra Arkivverket, samt i møte med Kultur og likestillingsdepartementet etter høringsfristens utløp, er det kommet frem at Statsarkivet/Arkivverket ønsker dialog vedrørende tematikk i rapporten. Dette bør følges opp ved etablering av samarbeidet. I denne sammenheng bør også ansvaret for privatarkivarbeidet i vestre del av Agder vurderes.

Samarbeidet må videre hensynte innspill som er kommet gjennom prosessen, herunder styrker og svakheter med dagens produksjon og tjenesteyting.

3. Samarbeidet følges tett opp av eierne underveis, gjennom årlige statusmøter. I statusmøtene bør det være særskilt fokus på mål og suksesskriterier som er definert i samarbeidsavtalen.
4. Samarbeidet evalueres etter en periode (4 år). Som en del av dette arbeidet skal også økonomiske og organisatoriske konsekvenser ved overgang til andre strukturer, herunder A2 og A3 belyses. Fagområdene er i endring. Av den grunn kan også andre alternativer vurderes forutsatt at dette er hensiktsmessig ut fra

faglige/ organisatoriske årsaker.

Vurdering av oppgavefordeling og grenseoppganger mellom institusjoner og fylkeskommune vurderes også i denne forbindelse.

Styringsgruppen har diskutert anbefalingen med representanter for styrene i involverte virksomheter ultimo mai 2024.

Videre behandling

Styringsgruppens anbefaling til fremtidig struktur oversendes hver enkelt eier som kan bruke denne i sin behandling av saken.

Vedlegg:

- Kortfattet oppsummering av høringsuttalelsene